

**CHRZEŚCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA
w WARSZAWIE**

Rok LIV

Zeszyt 1-2

ROCZNIK TEOLOGICZNY

ISSN 0239-2550

WARSZAWA 2012

REDAGUJE KOLEGIUM

JANUSZ T. MACIUSZKO – redaktor naczelny
Ks. MARIAN BENDZA – z-ca redaktora naczelnego
BOGUSŁAW WIDŁA – sekretarz redakcji
TADEUSZ J. ZIELIŃSKI
JERZY OSTAPCZUK – redaktor naukowy

RECENZENCI

ELŻBIETA ADAMIAK
GRASILDA BLAŽIENĚ
JERZY GOŁOS
KS. LEONARD GÓRKA
S. EWA JÓZEFA JEZIERSKA
ZBIGNIEW KAŻMIERCZAK
MARZANNA KUCZYŃSKA
KRZYSZTOF LEŚNIEWSKI
JAROSŁAW ŁAWSKI
ALEKSANDER NAUMOW
ZBIGNIEW PASEK
MAŁGORZATA SMORAĞ-RÓŻYCKA
SERGIUSZ TEMCZIN
PIOTR WILCZEK

Wydano nakładem Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej
ul. Miodowa 21c, 00-246 Warszawa tel. +4822 635-68-55

Nakład: 200 egz., objętość ark. wyd.: 14,3

Druk: Fabryka Druku Sp. z o.o.

03-310 Warszawa, ul. Staniewicka 18

SPIS TREŚCI

ROZPRAWY

- Jakub Ślawik, *O rolach kobiet w Starym Testamencie (Biblii Hebrajskiej)*..... 9
- Jerzy Ostapczuk, *Perykopy liturgiczne okresu po święcie Pięćdziesiątnicy w dwu serbskich apostołach-ewangelizatorach krótkich (Sv-17 i KM-512)* 31
- Iwona Baraniec, *Winsome Munro – życie i działalność naukowa. Kobiety w roli uczniów Chrystusa na kartach Nowego Testamentu* 69
- Łukasz P. Skurczyński, *Między Jezusem historii a Chrystusem wiary: Johna Shelby'ego Sponga demitologizacja fundamentalistycznych tez chrystologicznych* 83
- Jarosław Charkiewicz, *Miejsce świętych w liturgii Kościoła prawosławnego* ... 113
- Sergiusz Temczin, *Jan Damasceński jako prawdopodobny autor starobułgarskiej służby ku czci konstantynopolitańskiego patriarchy Germana I* 153
- Maryna Czysziakowa, *Kult Paraskiewy Tyrnowskiej w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim: żywoty obszernie w języku ruskim* 167
- Włodzimierz Wołosiuk, *Kijowska kultura muzyczna XVII/XVIII wieku i jej wpływ na formowanie się śpiewu cerkiewnego w Rosji* 185
- Olga Cyrek, *Hezychastyczna koncepcja przeobstwienia (theosis) w ujęciu Grzegorza Palamasa (1296-1359) i jej wpływ na paletę barwną ruskich ikon XIV i XV wieku* 197

WSPOMNIENIA I RELACJE

- ks. Edward Czajko, *Zielonoświętkowcy w Nowogródzkiem w latach 1919-1945* ... 229

RECENZJE

- Heinz-Josef FABRY, Ulrich DAHMEN (Hrsg.), *Theologisches Wörterbuch zu den Qumrantexten*, Band 1 (*aleph – chet*) [Gebundene Ausgabe] (Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 2011). Pp. xxiv + 1096 [556]. (ks. Mirosław Jasiński) ... 245
- Andrzej P. Kluczyński, *Książę Pokoju (Iz 9,5). Obraz monarchii izraelskiej w księgach prorockich Starego Testamentu*, wydawnictwo ChAT, Warszawa 2012, ss. 475 (Jakub Ślawik)..... 249
- Teologia Starego Testamentu (*Bibliotheca Biblica*), red. M. Rosik, t. I-IV, TUM, Wrocław 2011 – Tom I: Teologia Pięcioksięgu; Tom II: Księgi historyczne; Tom III: Księgi mądrościowe; Tom IV: Księgi prorockie (Jakub Ślawik) 257

<i>Sławomir Cebula, Prawa i wolności religijne we współczesnej Polsce. Ustawodawstwo a realia społeczno-kulturowe, Zakład Wydawniczy „Nomos”, (Tadeusz J. Zieliński Kraków 2012, ss. 216. (Tadeusz J. Zieliński) .....</i>	283
<i>Piotr Kroczek, The Art of Legislation. The Principles of Lawgiving in the Church, Unum Publishing House, Kraków 2011, ss. 344. (Tadeusz J. Zieliński) .....</i>	289

KRONIKA

Inauguracja roku akademickiego 2012/2013 w ChAT.....	295
Konferencja naukowa <i>Eklezjologia konfesyjna wobec współczesnych wyzwań ekumenicznych</i> , Warszawa, 27 listopada 2012 (Jerzy Sojka)	311

Konferencja naukowa Eklezjologia konfesyjna wobec współczesnych wyzwań ekumenicznych, Warszawa, 27 listopada 2012

W ruchu ekumenicznym dzisiaj widoczne są liczne napięcia. Ich pojawienie się było skutkiem długoletniego pomijania drażliwych tematów rozumianych jako zagrożenie dla już osiągniętych postępów dialogu ekumenicznego. Stąd też dzisiaj współpraca ekumeniczna stoi przed licznymi wyzwaniami i niebezpieczeństwami. Sytuacja wymaga pilnego podjęcia debaty eklezjologicznej. Wśród jej celów należy wskazać odpowiedzi na pytania: kim jesteśmy i jak widzimy dalszą pracę na rzecz jedności Kościoła. Taką diagnozą ekumenicznej sytuacji abp prof. Jeremiasz Jan Anchimiuk, Prezes Polskiej Rady Ekumenicznej, otworzył konferencję naukową „Eklezjologia konfesyjna wobec współczesnych wyzwań ekumenicznych”, która odbyła się w dniu 27 października 2012 roku w Sali Synodalnej im. A. Wantuły w Warszawie. Znaczenie podjętej tematyki podkreślił także pozdrawiający gości rektor Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej ks. prof. Bogusław Milerski.

Konferencja została podzielona na dwa bloki. W pierwszym z nich w dwóch sesjach przed referentami postawiono zadanie zaprezentowania konfesyjnych perspektyw eklezjologicznych pięciu tradycji chrześcijańskich w kontekście wyzwań ekumenicznych. Tradycję prawosławną reprezentował ks. prof. J. Tofiluk, pracownik Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej i rektor Prawosławnego Seminarium Duchownego

---

* Dr Jerzy Sojka jest pracownikiem Katedry Teologii Systematycznej Sekcji ewangelickiej ChAT

w Warszawie. W swoim wystąpieniu z jednej strony wskazywał on na brak definicji Kościoła w Piśmie Świętym i tradycji patrystycznej, z drugiej natomiast poddał analizie przymioty Kościoła ujęte w Nicejsko-konstantynopolitańskim Wyznaniu Wiary: jedność, świętość, katolickość (soborowość) i apostołskość. Perspektywa ewangelicka została zaprezentowana w referacie ks. bp. Marcina Hintza, zwierzchnika Diecezji Pomorsko-Wielkopolskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i kierownika Katedry Teologii Systematycznej w ChAT. Wskazano w nim między innymi na wykształcony w Reformacji nowy paradygmat eklezjologiczny, którego cechą charakterystyczną były znamiona Kościoła – *notae ecclesiae* (w przypadku tradycji luteranńskiej: zwiastowanie Ewangelii i udzielanie sakramentów, tradycja reformowana uzupełnia wymienione dwie jeszcze o dyscyplinę). W drugiej części zaprezentowany został on bliżej na przykładzie rozwoju modelu luteranńskiego pod kątem dążenia do wewnątrzluteranńskiej jedności. W trzecim referacie omówiona została przez ks. mgr. Andrzeja Gontarka, proboszcza polskokatolickiej parafii w Lublinie, starszego wykładowcę w Katedrze Teologii Praktycznej Sekcji Starokatolickiej w ChAT, perspektywa starokatolicka. Referent kładł nacisk na właściwe tradycji starokatolickiej źródła (Pismo Święte i Tradycję pierwszego tysiąclecia) oraz elementy jej eklezjologii (wolności i odpowiedzialności członków Kościoła). W drugiej części swojego wystąpienia zaprezentował zaangażowanie ekumeniczne Kościołów tradycji starokatolickiej. Kolejny referat, ks. prof. Stanisława Rabieja, kierownika Katedry Badań nad Integracją Instytutu Ekumenizmu i Badań nad Integracją oraz Katedry Europejskiej Jean Monet w Instytucie Nauk o Rodzinie Uniwersytetu Opolskiego, przedstawił perspektywę rzymskokatolicką. Książę Profesor dokonał w nim przeglądu materiału biblijnego na temat Kościoła, analizy przykładowego modelu eklezjologicznego z niego wywiedzonego (model Kościołów siostrzanych), a także przedstawił różne kategorie opisu Kościoła oraz współczesne nurty rzymskokatolickiej eklezjologii. Blok pierwszy zamknął referat prezentujący perspektywę zielonoświątkową wygłoszony przez ks. dr. Piotra Karasia, pastora Zboru Kościoła Zielonoświątkowego w Łodzi, prezbitera okręgowego Okręgu Centralnego Kościoła Zielonoświątkowego oraz dyrektora Misji Pomocy Ludziom Uzależnionym „Nowa nadzieja”. Referent wskazał w nim na zróżnicowanie eklezjologii zielonoświątkowej,

która często ma charakter „ad hoc”. Jednocześnie podkreślił jej pneumatologiczny akcent i wskazał na charakterystyczne elementy (m. in. poszukiwanie jedności duchowej, Kościół jako *koinonia*, czy też nacisk na niesienie orędzia ewangelizacyjnego).

Drugi blok konferencji przewidziano jako krytyczny głos biblistów w odniesieniu do przedstawionych perspektyw konfesyjno-systematycznych. Perspektywę biblisty protestanckiego zaprezentowała prof. Kalina Wojciechowska, pracująca w Katedrze Wiedzy Nowotestamentowej i Języka Greckiego ChAT. W swoim wystąpieniu postawiła m. in. postulat zmniejszenia „obciążenia konfesyjnego” egzegetów, to jest odejścia w swoich ustaleniach od *stricte* konfesyjnej perspektywy na rzecz innych rozwiązań – perspektywy „ekumenicznej”. Podkreślała również, że na gruncie Nowego Testamentu mamy do czynienia z rozwojem poszczególnych metafor i określeń Kościoła, które są wyrazem żywej reakcji na zmiany warunków, w jakich funkcjonował pierwotny Kościół. Perspektywę biblisty prawosławnego przedstawił abp prof. Jeremiasz Jan Anchimiuk. W swoim wystąpieniu opartym na opisie Kościoła z Dziejów Apostolskich (rozdział 2) wskazywał m. in. na zasadę, że Kościół lokalny jest prawdziwym Kościołem, na fakt, że granice Kościoła są nie do ustalenia, a także zwracał uwagę na znaczenie zachowania prawowierności nauki, która chroni przed dwoma niebezpieczeństwami: faryzeizmem religijnym i sprowadzeniem chrześcijaństwa wyłącznie do aktywności społecznej. Blok trzeci uzupełnił głos rzymskokatolicki ks. prof. S. Rabieja, który również postulował nieinstrumentalizowanie tekstów biblijnych ze względu na założenia konfesyjne. Wskazał również, że dla ekumenicznego modelu Kościoła istotną inspiracją może być nauka o Trójcy Świętej, a także dwa spośród omówionych przez niego w referacie w bloku I nurtów eklezjologicznych (eklezjologia *communio* i personalistyczna).

W konferencji udział wzięli zwierzchnicy Kościołów członkowskich Polskiej Rady Ekumenicznej: ks. bp Marek Izdebski (Kościół Ewangelicko-Reformowany), ks. bp Ludwik Jabłoński (Kościół Starokatolicki Mariawitów), ks. bp Edward Puślecki (Kościół Ewangelicko-Methodystyczny), ks. bp Jerzy Samiec (Kościół Ewangelicko-Augsburski), ks. bp Wiktor Wysoczański (Kościół Polskokatolicki). Stronę rzymskokatolicką reprezentował ks. bp Jacek Jezierski, wiceprzewodniczący Rady Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu.

Konferencja zgromadziła także licznie przybyłych przedstawicieli środowisk akademickich i ekumenicznych, a także studentów ChAT.

Współorganizatorami konferencji były Komisja Dialogu Polskiej Rady Ekumenicznej oraz Chrześcijańska Akademia Teologiczna. Z ramienia Komisji Dialogu konferencję otworzył jej przewodniczący, a zarazem dziekan Wydziału Pedagogicznego ChAT, prof. Tadeusz J. Zieliński. On także poprowadził zamykającą spotkanie dyskusję. Poszczególne sesje prowadzili członkowie Komisji Dialogu: ks. Roman Lipiński (Kościół Ewangelicko-Reformowany), ks. prof. J. Tofiluk, oraz opiekun Komisji z ramienia Prezydium Polskiej Rady Ekumenicznej ks. bp E. Puślecki.